

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR.....	17
GİRİŞ	19

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA YABANCILAR VE ÖZEL STATÜLÜ (İMTİYAZLI) YABANCI KAVRAMI

I. GENEL OLARAK YABANCI KAVRAMI VE HUKUKİ STATÜLERE GÖRE TÜRK HUKUKUNDA YABANCILAR	21
A. Genel Olarak Yabancı Kavramı	21
B. Yabancılar İle İlgili Uluslararası Belgeler	24
1. 1945 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesi	24
2. 1948 Tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	25
3. 1950 Tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	26
4. 1965 Tarihli Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme	27
5. 1990 Tarihli Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	27
C. Yabancılar İle İlgili Ulusal Mevzuat	28
1. Anayasa	28
2. Kanunlar ve Yönetmelikler	29
D. Hukuki Statülere Göre Türk Hukukunda Yabancılar	29
1. Yabancı Devlet Vatandaşları	30
2. Vatansızlar (<i>Heimatlos</i>)	31
a. Vatansızlar İle İlgili Uluslararası Belgeler	33
1) 1954 Tarihli Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme	34
2) 1961 Tarihli Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme	35
3) 1973 Tarihli Vatansızlık Hallerinin Sayısının Azaltılmasına Dair Sözleşme	36
b. Vatansızlar İle İlgili Ulusal Mevzuat	37

3. Uluslararası Koruma Kapsamındaki Yabancılar.....	38
a. Mülteciler (<i>Refugee</i>).....	38
1) Mülteciler İle İlgili Uluslararası Belgeler	40
a) 1951 Tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Konvansiyon	40
b) 1967 Tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Protokol.....	41
2) Mülteciler İle İlgili Ulusal Mevzuat	43
b. Şartlı Mülteciler (<i>Conditional Refugee</i>).....	44
c. İkincil Koruma (<i>Subsidiary Protection</i>).....	45
4. Geçici Koruma (<i>Temporary Protection</i>) Kapsamındaki Yabancılar	47
5. Bazı Haklar Bakımından Ayrıcalıklı Yabancılar	49
a. Göçmenler (Muhacirler)	49
b. Türk Soylu Yabancılar.....	52
c. KKTC Vatandaşları.....	54
II. ÖZEL STATÜLÜ (İMTİYAZLI) YABANCI KAVRAMI.....	55
A. Tanımı.....	55
B. Tarihî Süreçte İmtiyazlı Yabancılar.....	56
1. Eski Çağ'da.....	56
a. Eski Mısır Hukukunda.....	56
b. Eski Yunan Hukukunda.....	57
c. Eski Roma Hukukunda	58
d. Eski Pers Hukukunda.....	59
e. İbrani Hukukunda	59
f. Eski Hint Hukukunda.....	60
2. Orta Çağ'da.....	61
3. Yeni Çağ'da	62
4. İslam Hukukunda	62
5. Osmanlı Devleti Hukukunda	64
C. Türkiye'de İmtiyazlı Yabancılar.....	66

İKİNCİ BÖLÜM

MİLLETLERARASI ANLAŞMALAR VE MİLLETLERARASI TEAMÜLLER UYARINCA TÜRKİYE'DE ÖZEL STATÜLÜ (İMTİYAZLI) YABANCIYAR

I. GENEL OLARAK.....	67
II. ULUSLARARASI HUKUKTA DEVLETİ SINIRSIZ BİÇİMDE TEMSİL YETKİSİ OLANLARIN AYRICALIKLI STATÜSÜ.....	68
A. Devlet Başkanı	69

1. Devleti Temsil Yetkisi	69
2. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklar	69
a. Kişi Dokunulmazlığı	70
b. Yargı Bağışıklığı	71
c. Vergi ve Gümrük Bağışıklığı	73
B. Hükümet Başkanı	73
1. Devleti Temsil Yetkisi	73
2. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklar	74
C. Dışişleri Bakanı	75
1. Devleti Temsil Yetkisi	75
2. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklar	76
D. Diğer Bakanlar ve Kamu Kurumu Yetkilileri	77
III. YABANCI DEVLETİN DİPLOMATİK VE KONSOLOSLUK TEMSİLCİLERİ	78
A. Yabancı Devletin Diplomatik Temsilcileri	82
1. Genel Olarak Diplomatik Temsilcilikler	82
2. Diplomatik Temsilciliklerin Görevleri	83
3. Diplomatik Temsilciliklerin Dokunulmazlığı ve Ayrıcalıkları	84
a. Misyon Binası ve Konutların Dokunulmazlığı	84
b. Arşivlerin Dokunulmazlığı	85
c. Haberleşme Serbestisi ve Haberleşmenin Dokunulmazlığı	85
d. Vergi Bağışıklığı	85
e. Gümrük Bağışıklığı	85
f. İcra Bağışıklığı	86
4. Diplomatik Temsilcilerin Ayrıcalıklı Statüsü	86
a. Genel Olarak	86
b. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklar	87
1) Kişi Dokunulmazlığı	88
2) Gezi Serbestisi	88
3) Yargı Bağışıklığı	88
4) Vergi Bağışıklığı	90
5) Gümrük Bağışıklığı	90
6) Diğer İmtiyaz ve Ayrıcalıklar	90
5. Diplomatik Temsilcilerin Transit Olarak Geçilen Devletlerde Dokunulmazlık ve Ayrıcalıkları	91
6. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklardan Yararlanacak Kişiler	91

B. Yabancı Devletin Konsolosluk Temsilcileri	92
1. Genel Olarak Konsolosluklar	92
2. Konsoloslukların Görevleri	93
3. Konsoloslukların Dokunulmazlığı ve Ayrıcalıkları	95
a. Konsolosluk Binalarının Dokunulmazlığı	95
b. Arşivlerin Dokunulmazlığı	95
c. Haberleşme Serbestisi ve Haberleşmenin Dokunulmazlığı	95
d. Vergi Bağışıklığı	96
e. Gümrük Bağışıklığı	96
4. Konsolosluk Temsilcilerinin Ayrıcalıklı Statüsü	97
a. Genel Olarak	97
b. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklar	97
1) Kişi Dokunulmazlığı	98
2) Gezi Serbestisi	98
3) Yargı Bağışıklığı	99
4) Vergi Bağışıklığı	99
5) Gümrük Bağışıklığı	100
6) Diğer İmtiyaz ve Ayrıcalıklar	100
5. Dokunulmazlık ve Ayrıcalıklardan Yararlanacak Kişiler	100
IV. YABANCI ASKERÎ KUVVETLERE MENSUP ASKERÎ PERSONEL	101
V. MİLLETLERARASI ÖRGÜTLER	104
A. Genel Olarak	104
B. Milletlerarası Örgüt Türleri	105
1. Hükümetlerarası Örgütler	105
a. Hükümetlerarası Örgüt Türleri	105
b. Hükümetlerarası Örgütlerin Dokunulmazlığı ve Ayrıcalıkları	106
2. Hükümet Dışı Örgütler	108
C. BM Uluslararası Adalet Divanı Üyelerinin Dokunulmazlığı ve Ayrıcalıkları	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İÇ HUKUK KURALLARI UYARINCA TÜRKİYE'DE ÖZEL STATÜLÜ (İMTİYAZLI) YABANCILAR

I. GENEL OLARAK	111
II. İÇ HUKUKTA AYRICALIKLI STATÜ TANINAN YABANCILAR	112
A. Mavi Kart Sahipleri	112

1. Genel Olarak	112
2. Mavi Kart Uygulamasının Sebepleri	113
3. Mavi Kart Uygulamasına İlişkin Düzenlemeler	117
a. 403 Sayılı TVK Madde 29'da 4112 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler	117
1) 403 Sayılı TVK Madde 29'un Değişiklikten Önceki Hali	117
2) 403 Sayılı TVK Madde 29'da Yapılacak Değişikliklere İlişkin İlk Çalışmalar	119
3) 4112 Sayılı Kanun İle Getirilen Değişiklikler	121
b. 403 Sayılı TVK Madde 29'da 5203 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler	123
c. 5901 Sayılı TVK Madde 28'de 6304 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler	125
d. 700 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname İle Yapılan Değişiklikler ...	127
e. 7196 Sayılı Kanun İle Yapılan Değişiklikler	128
4. Mavi Kart Statüsünün Şartları	128
a. Türk Vatandaşlığının Doğumla (Aslen) Kazanılması	128
1) Soy Bağı (Kan) Esası (<i>Jus Sanguinis</i>)	129
2) Doğum Yeri (Toprak) Esası (<i>Jus Soli</i>)	130
b. Türk Vatandaşlığının Çıkma İzni İle Kaybı	131
5. Mavi Kart Verilecek Yabancılar	131
a. Doğumla Türk Vatandaşı Olan ve Türk Vatandaşlığını Çıkma İzni İle Kaybedenler	132
b. İlgilinin Altsoyları	133
6. Mavi Kartlılar Kütüğü	133
7. Mavi Kart İle Sağlanan Ayrıcalıklı Statü	134
a. Mevzuattaki Düzenleme	134
b. Mavi Kart'ın Sağladığı Haklar	135
c. Hariç Tutulan Haklar	135
1) Seçme ve Seçilme	136
2) Muafin Araç veya Ev Eşyası İthal Etme	136
3) Askerlik Hizmetini Yapma Yükümlülüğü	139
4) Kamu Hizmetinde Kadrolu Olarak Görev Yapma	139
d. Milli Güvenlik ve Kamu Düzeni	141
e. Mavi Kart'ın Düzenlenmesi	143
f. Diğer Kanunlarda Mavi Kartlılar İle İlgili Hükümler	145

B. Uzun Dönem İkamet İzni Sahipleri.....	146
1. Genel Olarak	146
2. Uzun Dönem İkamet İzni	148
a. Uzun Dönem İkamet İzni Verilecek Yabancılar	148
1) Türkiye’de Kesintisiz En Az Sekiz Yıl İkamet İzni İle Kalan Yabancılar	148
2) Bakanlığın Belirlediği Şartlara Uyan Yabancılar	150
b. Uzun Dönem İkamet İzninin Şartları	152
1) Kesintisiz En Az Sekiz Yıl İkamet İzni İle Türkiye’de Kalmış Olmak.....	153
2) Son Üç Yıl İçinde Sosyal Yardım Almamış Olmak	153
3) Kendisi veya Varsa Ailesinin Geçimini Sağlayacak Yeterli ve Düzenli Gelir Kaynağına Sahip Olmak	154
4) Geçerli Sağlık Sigortasına Sahip Olmak.....	155
5) Kamu Düzeni veya Kamu Güvenliği Açısından Tehdit Oluşturmamak	155
3. Uzun Dönem İkamet İzni İle Sağlanan Ayrıcalıklı Statü.....	156
a. Mevzuattaki Düzenleme	156
b. Uzun Dönem İkamet İzninin Sağladığı Haklar	157
c. Hariç Tutulan Haklar	160
4. Uzun Dönem İkamet İzninin İptali	161
a. Genel Olarak	161
b. Uzun Dönem İkamet İzninin İptal Sebepleri	162
1) Kamu Düzeni veya Kamu Güvenliği Açısından Ciddi Tehdit Oluşturmak	162
2) Sağlık, Eğitim ve Ülkesindeki Zorunlu Kamu Hizmeti Dışında Bir Nedenle Kesintisiz Bir Yıldan Fazla Süreyle Türkiye Dışında Bulunmak	162
c. Uzun Dönem İkamet İzni İptal Edilen Yabancıların Tekrar Başvuruda Bulunması	164
C. Süresiz Çalışma İzni Sahipleri.....	166
1. Genel Olarak Çalışma Hakkı ve Süresiz Çalışma İzni	166
a. Genel Olarak Çalışma Hakkı	166
b. Süresiz Çalışma İzni.....	169
2. Süresiz Çalışma İzni Verilecek Yabancılar	170
a. Uzun Dönem İkamet İzni Sahibi Yabancılar	170
b. Türkiye’de En Az Sekiz Yıl Kanuni Çalışma İzni Olan Yabancılar	170

3. Süresiz Çalışma İzni İle İlgili Usul ve Esaslar	172
4. Süresiz Çalışma İzni İle Sağlanan Ayrıcalıklı Statü	173
a. Mevzuattaki Düzenleme	173
b. Süresiz Çalışma İzninin Sağladığı Haklar	174
c. Hariç Tutulan Haklar	174
5. Süresiz Çalışma İzninin İptali	175
D. Turkuaz Kart Sahipleri	175
1. Genel Olarak Turkuaz Kart	175
2. Turkuaz Kart Uygulaması ve Amacı	176
a. Nitelikli İş Gücünün Önemi	178
b. Turkuaz Kart Yönetmeliği	180
3. Turkuaz Kart'a İlişkin Esaslar	181
a. Mevzuattaki Düzenleme	181
b. Turkuaz Kart Verilecek Yabancılar	182
c. Turkuaz Kart Verilmeyecek Yabancılar	184
d. Turkuaz Kart Başvurusu ve Değerlendirilmesi	185
1) Turkuaz Kart'ta Geçiş Süresi	188
2) Başvurunun Reddi	189
4. Turkuaz Kart İle Sağlanan Ayrıcalıklı Statü	190
a. Mevzuattaki Düzenleme	190
b. Turkuaz Kart'ın Sağladığı Haklar	190
c. Turkuaz Kart Sahibi Yakını Kartı	191
d. Turkuaz Kart Sahibi Yabancıların Vatandaşlığa Alınması	191
5. Turkuaz Kart'ın İptali	194
6. Turkuaz Kart'a İlişkin Değerlendirme	195
E. Karşılaştırmalı Hukukta Turkuaz Kart Benzeri Uygulamalar	198
1. AB Mevzuatında Mavi Kart Uygulaması	198
2. ABD Hukukunda Yeşil Kart Uygulaması	200
III. ÖZEL STATÜLÜ YABANCILARIN AYRICALIKLI KONUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ	202
A. Ülkeye Giriş Hakkı Bakımından	202
B. İkamet ve Seyahat Hakkı Bakımından	204
C. Çalışma Hakkı Bakımından	208
D. Taşınmaz Edinme Hakkı Bakımından	209
E. Vatandaşlık Hakkı Bakımından	213

IV. KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA İMTİYAZLI YABANCILAR.....	216
A. ABD	216
B. Rusya Federasyonu.....	218
C. Almanya	219
D. Birleşik Krallık.....	220
E. Fransa	222
F. Kanada	223
G. Avustralya	224
H. Singapur.....	226
İ. Diğer Ülkeler	226
SONUÇ.....	229
EKLER	235
KAYNAKÇA.....	257